

Dr. Baha Yiğit Sayın

ROMA KLASİK HUKUKUNDAN
MODERN HUKUKLARA
OBLIGATIO NATURALIS
(TABİİ BORÇ)

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	VII
KISALTMALAR.....	XIII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM *OBLIGATIO* VE *NATURALIS* KAVRAMLARININ İNCELENMESİ

I. ROMA HUKUKUNDAN MODERN HUKUKLARA KAVRAM SORUNU	5
II. <i>OBLIGATIO</i>	18
A. <i>OBLIGATIO</i> 'NUN DİNİ VE ÖRFİ KÖKENİ.....	18
B. <i>OBLIGATIO</i> 'NUN MODERN HUKUKTAKİ ANLAMLARI.....	25
C. <i>OBLIGATIO</i> 'NUN MAHİYETİ ÜZERİNE MODERN HUKUKTAKİ DÜŞÜNCELER.....	27
D. <i>OBLIGATIO</i> 'NUN ROMA HUKUKUNDAKİ MAHİYETİ	29
1. Bir Hakimiyet Olarak <i>Obligatio</i>	30
2. Şahsî Bir Bağ Olarak <i>Obligatio</i>	32
3. Bir Res Olarak <i>Obligatio</i>	34
4. Bir 'Ius in Rem' Konusu Olarak <i>Obligatio</i>	43
5. Bir Debitum Olarak <i>Obligatio</i>	49
6. Bir Actio Olarak <i>Obligatio</i>	56
E. <i>OBLIGATIO</i> 'NUN ETİMOLOJİK TAHLİLİ.....	60
III. <i>NATURALIS</i>	62
A. <i>NATURALIS</i> 'İN ETİMOLOJİK TAHLİLİ.....	63
B. <i>NATURA</i> - <i>PHYSIS</i> İLİŞKİSİ.....	64
C. <i>NATURA</i> 'NIN HUKUK DIŞI EDEBİYATTA KULLANIM TARZI	67
D. <i>NATURA</i> 'NIN HUKUKİ BİR TERİM OLARAK KULLANIM TARZI... 74	
E. <i>NATURA</i> VE KÖLE İLİŞKİSİ.....	78
F. CICERO VE <i>NATURA</i>	83
G. GAIUS VE <i>NATURA</i>	88

İKİNCİ BÖLÜM
OBLIGATIO NATURALIS ÜZERİNE MODERN
HUKUK DOKTRİNDEKİ GÖRÜŞLER

I.	GRADENWITZ VE PEROZZI'NİN TEORİLERİ	94
II.	SİBER'İN TEORİSİ	102
III.	CORNIOLEY'İN TEORİSİ.....	112
IV.	OBLIGATIO NATURALIS ÜZERİNE DOKTRİNDEKİ DİĞER DÜŞÜNCELER.....	117
A.	ARANGIO-RUIZ'İN GÖRÜŞLERİ	117
B.	BONFANTE'NİN GÖRÜŞLERİ	118
C.	MASCHI'NİN GÖRÜŞLERİ	119
D.	BURDESE'NİN GÖRÜŞLERİ.....	120
E.	TALAMANCA'NIN GÖRÜŞLERİ	123

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ROMA KLASİK HUKUKUNDA OBLIGATIO
NATURALIS DURUMLARI VE ÖZELLİKLERİ

I.	ROMA KLASİK HUKUKUNDA OBLIGATIO NATURALIS DURUMLARI.....	125
A.	GENEL BİR BAKIŞ.....	125
B.	DOMUS'UN HAKİMİYET SAHASINA BAĞLI OBLIGATIO NATURALIS DURUMLARI.....	128
1.	Giriş	128
a.	Domus ve Anlamı	128
b.	Bir Hakimiyet Alanı olarak Domus	131
2.	Roma Ailesine Genel Bir Bakış.....	133
a.	Familia'dan Gens'e	134
b.	Antik Roma 'Aile' Dini.....	137
c.	Gens'ten Civitas'a	145
3.	Kölenin Borcu	148
a.	Familia'nın Bir Ferdi Olarak Köle	148
b.	Kölenin Hukuki Durumu	152
c.	Ticari Bir Vasıta Olarak Köle	157
d.	Kölenin Obligato'su	158

4.	Aile Üyelerinin Birbirlerine Olan Borçları.....	160
5.	Peculium ve Obligatio Naturalis İlişkisi.....	162
C.	BORÇLUNUN HAK VE FİİL EHLİYETSİZLİĞİNE BAĞLI OBLIGATIO NATURALIS DURUMLARI.....	168
1.	Impubes'in Vasisinin Auctoritas'ı Olmadan Yüklediği Borçlar	169
2.	Capitis Demunitio ile Sona Ermiş Borçlar	175
D.	SOLUTIO RETENTIO'YA BAĞLI NATURALIS HALE GELEN OBLIGATIO'LAR.....	178
1.	Senatus Consultum Macedonianum'a Aykırı Olarak Verilen Para Ödünçleri	179
2.	Litis Contestatio ile Sona Ermiş Borçlar	187
E.	TARAFLAR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN NİTELİĞİNDEN DOĞAN OBLIGATIO NATURALIS.....	190
1.	Dos Sebebiyle Verilen Şeylerin İadesinden Doğan Borç.....	191
2.	Azatlının Efendisine Olan Opera Borcu	194
3.	Borç İlişkisinin Özelliğinden Doğan Obligatio Naturalis Durumlarının Genel Bir Değerlendirmesi.....	199
II.	ROMA HUKUKUNDA OBLIGATIO NATURALIS'İN ÖZELLİKLERİ.....	201
A.	OBLIGATIO NATURALIS'İN MAHİYETİ.....	201
B.	OBLIGATIO NATURALIS'İN HÜKÜMLERİ.....	205
1.	Condictio'ya Yol Açmaması	206
a.	Roma Hukukunda 'Causa'	207
b.	Conditiones.....	214
2.	Novatio ile Yenilenebilmesi.....	219
3.	Teminat Altına Alınabilmesi	222
4.	Takasa Konu Olabilmesi	230

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
KLASİK ROMA HUKUKUNDAN MODERN
HUKUKA
OBLIGATIO NATURALIS

I.	KLASİK SONRASI DÖNEMDE OBLIGATIO NATURALIS	233
A.	IUSTINIANUS HUKUKUNDA OBLIGATIO NATURALIS.....	233
B.	ORTA ÇAĞ'DA OBLIGATIO NATURALIS	236
II.	IUS NATURALIS VE OBLIGATIO NATURALIS.....	241

A.	KLASİK DÖNEMDE IUS NATURALIS ALGISİ.....	242
B.	IUSTINIANUS HUKUKUNDA IUS NATURALIS ALGISİ	248
C.	ORTA ÇAĞ'DA IUS NATURALIS ALGISİ	249
D.	IUS NATURALIS'IN MODERN VEÇHESİ.....	252
III.	MODERN HUKUKLARDA OBLIGATIO NATURALIS.....	258
A.	MODERN HUKUK SİSTEMLERİNDEKİ DURUMA GENEL BİR BAKIŞ	258
1.	Obligatio Naturalis'in Modern Görünümü.....	258
2.	Modern Obligatio Naturalis'in Romalılığı Sorunu: Kumar/Bahis ve Evlenme Sımsarlığından Doğan Borçlar	260
3.	Kara Avrupası Hukukunda Obligatio Naturalis	265
a.	Fransız hukuku ve Obligatio Naturalis.....	265
b.	Almanya/İsviçre Hukuku ve Obligatio Naturalis.....	274
c.	Avusturya Hukuku ve Obligatio Naturalis	277
d.	İtalyan Hukuku ve Obligatio Naturalis.....	278
e.	Kara Avrupası Hukukuna Genel Bir Bakış.....	280
4.	Roma-Hollanda Hukukunda Obligatio Naturalis	283
B.	TÜRK HUKUKUNDAKİ DURUM	289
1.	Türk Hukukunda Tabii/Eksik Borç Telakkisi	290
a.	Kavram Sorunu	290
b.	Türk Hukukunda Tabii/Eksik Borç Tasnifleri.....	293
2.	Türk Hukukundaki Tabii /Eksik Borç Tipleri ve Hukuki Etkileri	298
a.	Türk Hukukundaki Tabii/Eksik Borç Tipleri.....	298
b.	Türk Hukukunda Tabii/Eksik Borçların Hukuki Etkileri	304
	SONUÇ.....	311
	KAYNAKÇA.....	317